

til at opfange kropslig praksis og levede følelser, og anfører her, at uanset hvilke metodologier vi måtte anvende, så kan vi aldrig nå praksis og levede følelser i en ikke medieret form. Det kan jeg kun tilslutte mig, men spørgsmålet bliver, hvordan den fænomenologiske praksisontologi gør en forskel – andet end i fokus på krop og følelser – når mediering eller repræsentationer er et grundvilkår i forskernes, men vel også i interviewpersonernes, erkendelse af verden?

Bogen rejser en række interessante teoretiske, analytiske og empiriske spørgsmål og tilbyder perspektiver på disse; ganske mange flere end der har været plads til at trække frem i denne anmeldelse. Så: læs bogen, som hermed får en anbefaling med på vejen.

Af Kirsten Hvenegård-Lassen, ph.d., lektor
Kultur- og Sprogødestudier, Institut for Kultur
og Identitet, Roskilde Universitet.

**Marco Goli & Shahamak Rezaei: *House of War: Islamic Radicalisation in Denmark*.
Center for Studies of Islamism and
Radicalisation (CIR), Århus Universitet.
Januar 2010, 153 sider. Kan downloades gratis
fra [http://www.ps.au.dk/forskning/instituttets-
forskningscentre/cir](http://www.ps.au.dk/forskning/instituttets-forskningscentre/cir)**

Hvad skaber en terrorist? Spørgsmålet har nok ikke mindst været latent efter terrorhandlingerne i USA 11. september 2001, hvor et antal veluddannede mænd med års erfaringer i vestlige lande var blandt dem, som udførte attentaterne. Hvad var det, som gik galt, syntes spørgsmålet efterfølgende og forsåt at være, fx når man ser en storsmilende Ziad Jarrah på billeder og videoer (manden, der førte United Airline 93 på den tragiske dag), og læser historien om en god og sikker opvækst, en god uddannelse og endog en

kæreste. For noget slog da klik på et tidspunkt – men hvordan og hvorfor bliver mænd (og kvinder) som Jarrah så radikaliserede, at de begår handlinger af både så bestialsk og meningsløs art, som 9/11 var udtryk for?

Marco Golis og Shahamak Resaeis rapport kan først og fremmest læses som forsøg på at forstå præmisserne for radikalisering, hvad enten denne er voldelig eller ej. I modsætning til andre studier, herunder internationale, er rapporten et forsøg på bygge en sådan forståelse på et kvantitativt grundlag. Her er der ikke tale om at grave sig ned i radikaliserede enkeltpersoners livshistorie, men om at opstille og afprøve nogle variable, som forfatterne anser for muligt afgørende for radikaliseringsprocesser. Målet er at præsentere et gennemgribende sociologisk studie af fænomenet islamisk radikalisering, som hverken er direkte relateret til religionsstudier eller terrorisme, ej heller er politisk motiveret (s. 15).

Rapporten bygger på et ganske omfattende datamateriale. 1113 personer med baggrund i lande med muslimsk majoritet, og alle mellem 15 og 30 år, blev telefoninterviewet, og ført igennem et spørgeskema med 108 spørgsmål. Svarpopulationen indeholdt også en gruppe af danske konvertitter. Derudover blev der udført kvalitative interview med 40 respondenter, herunder imamer, eksperter, socialarbejdere, politi og unge muslimer.

Rapportens forfattere er tydeligt bevidste om, at de bevæger sig ud i et minefelt. Følelserne og holdningerne til idealtypen ”den radikaliserede muslim” er mange, og forfatterne prøver da også at underbygge og forklare forskelligheder mellem grupper af muslimer. Hvis man er islamist, er man fx ikke per se radikaliseret. Gruppen af radikaliserede muslimer konstrueres omkring en række af spørgsmål, som forskerne forventer, at denne specifikke gruppe vil kunne svare bekræftende på, eller hvor svaret afdækker

sympati for bestemte muslimske grupperinger. Et spørgsmål er fx, om svarpersonen er enig i, at han/hun vil ofre sit liv i en våbenbåret kamp for islam? Et andet spørgsmål fokuserer på, om svarpersonen finder det i orden at dræbe en person, som konverterer fra islam til en anden religion.

Baseret på en matrix af ti spørgsmål opsættes en pointscore for fire persongrupper, hvoraf den første anses for absolut ikke-radikal, og den sidste, gruppe 4, betegnes som de mest radikaliserede muslimer. På baggrund af denne rangering i intensivering af radikaliserede holdninger og sympatier slår forfatterne fast, at 5,6% af deres svarpersoner falder i gruppen af særligt radikaliserede muslimer. Efterfølgende checkes de fire grupper mod hinanden. Er gruppe 4 muslimer bedre eller dårligere uddannede end gruppe 1, 2, eller 3 muslimer? Har de dårligere eller bedre livskvalitet? Dårligere eller bedre sociale netværk med danskere? Endog kontrollerer forfatterne for, hvilket nummer i børneflokkene de særligt radikaliserede er, hvilket understreger, at forfatterne prøver at være omhyggelige med at få alle forklaringsmodeller med.

Før jeg går i gang med kritikken af værket, og uden selv at være radikaliseringsforsker: En svaghed, som de studier og debatter, som jeg selv har haft snuden i lider under (hvad enten deres fokus er personlige livshistorier eller større generelle processer), er, at disse ofte implicit prøver at afdække radikaliseringsens kausalitet; en kausalitet, som det er svært helt at få greb om. Det er måske også derfor, at forfatterne i deres konklusion vælger, nærmest causerende, at svare både ja og nej til et selvrejst spørgsmål om, hvorvidt rapporten har betydet, at vi nu ved mere om baggrunden for radikalisering – og tilmed tilføjer, at det kan være, at det er det forkerte spørgsmål at stille (s. 125). Det er da ærlig snak.

Jeg synes, at det er al ære værd, at Goli og Rezaei stiller spørgsmålet, afprøver deres hypoteser, og ærligt påpeger, at meget må stå hen i tågerne, samtidigt med, at vi da nu ved en smule mere end før. Jeg må så stille mig skeptisk ved, at vi kan erstatte spørgsmålet om, hvilke faktorer og processer som skaber radikalisering, med et spørgsmål om, hvilke faktorer og processer som finder sted samtidigt med radikaliseringsprocessen. Faktisk lyder begge dele fortsat ret kausalt-fikseret på mig,

Goli og Rezaei er helt sikkert meget grundige og samvittighedsfulde i deres arbejde, men en del steder kunne jeg faktisk have tænkt mig lidt mere grundighed. Et sted, hvor de for alvor havde kunnet få meget mere ud af deres data (om end rapporten ville være blevet en del større), var i brugen af de 40 kvalitative interview, som de har indsamlet. Det er rigtigt synd, at disse 40 interview koges ned til 5 siders kortfattet bullet point referat, hvor det er helt umuligt for læseren at få fat på de mange facetter, holdninger og oplevelser, som svarpersonerne sidder med. Det var virkeligt her, at forfatterne ville have kunnet finde kød, masse og tyngde til deres tal, og måske noget af den kausalitet, som de må erkende, at det er svært at finde.

Hvor den kvalitative del af rapporten med fordel ville have kunnet fylde mere, får vi som læsere meget lidt ud af den mere end dobbelt så lange beskrivelse af de radikaliserede og ”alle de andre” i Århus. I alt kommer 90 af svarpersonerne fra den landsdækkende spørgeskemaundersøgelse fra denne by – heraf falder seks individer i gruppe 4 (altså, de mest radikaliserede muslimer). Hvorvidt det giver mening at lave analyser og sammenligne undergrupper, som er så små, må jeg stille mig skeptisk overfor.

Det havde endvidere klædt undersøgelsen, - netop fordi den gør meget ud af at ville definere radikal islam, og hvad den bygger på – at rapporten havde

inddraget langt flere forskningsbårne stemmer og beskrivelser. Goli og Resaei benytter sig i stor udstrækning af en enkelt forskers teori-apparat, som de umiddelbart applicerer til deres analyser og forståelse af fænomenet. Jeg vil fx stille mig skeptisk overfor, at brugen af hijab, ønsket om kendskab til arabisk, erkendelse af den muslimske Umma og viden om slaget ved Badr umiddelbart er direkte relateret til politisk og radikal islam (s. 51). Det kan de *også* være, men ikke-radikaliserede, ikke-politiske muslimer kan sagtens også bruge dem og anerkende dem. Her er der virkelig tale om en knivsæg mellem kategorier, hvor forfatterne har svært ved at balancere.

Forfatterne understreger problemet med kausalitet, men en forstået kausalitet løber egentligt igennem hele værket: At der er en forbindelse mellem islam og radikalisering. Det havde været et absolut givende aspekt for rapporten, at forfatterne havde inddraget mere fokus på den kontrolgruppe af ikke-muslimer, som de meget kort introducerer i starten af rapporten, og endnu bedre, hvis kontrolgruppen var blevet suppleret med personer af keredansk, ikke-muslimsk baggrund – gerne med inddragelse af spørgsmål om almen kendt viden om kristendommen (de spørgsmål kunne alle jo godt få!). Sammenligningen havde kunnet bidrage med yderlig dybde i undersøgelsen.

En sidste ting, som jeg mangler mere af, er analyser af, hvad den danske kontekst egentligt betyder for de besvarelser, som undersøgelsen diskuterer med. Der er tale om et studie af muslimer og radikalisering af muslimer i Danmark – og ikke mindst givet, hvordan debat og fokus, for ikke at forglemme internationalt militært engagement og tegninge-krise har skabt et nærmest konstant politisk og samfundsmæssigt fokus på islam, kunne det have været rigtigt interessant at se, hvad effekten heraf havde været.

Men som Goli og Rezaei egentligt siger: Rapporten indeholder nogle byggesten, som man kan lege videre med, for på sigt at komme nærmere forståelse af et rigtigt svært fænomen. Det er også sådan, at jeg tror, at rapporten på sigt vil blive læst og benyttet.

Af Garbi Schmidt, ph.d., seniorforsker
SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd,
København.

Lene Kühle and Lasse Lindekilde, *Radicalization among young Muslims in Aarhus. Report from the Centre for Studies in Islamism and Radicalization (CIR), January 2010, 148 pages. Kan downloades gratis fra CIRs hjemmeside, <http://www.ps.au.dk/forskning/instituttets-forskningscentre/cir>*

Within the last decade, and in particular after the London bombings of 2005, “radicalization” has become a keyword for understanding and managing “homegrown” terrorism. It is no secret that Muslims have been particularly targeted in that respect. In a recent report – “Radicalization among young Muslims in Aarhus” – Lene Kühle and Lasse Lindekilde delve into precisely this issue. Research on terrorism and radicalization seriously lacks in empirical studies, and this report fills out a gap, since it is built on interviews with Muslims from the so-called “ASC-milieu” (Arab-Somali-Convert milieu) in Aarhus. The ASC-milieu – which is also termed “Salafi” – has been chosen among other things, because it is considered as a “target-group” of various de-radicalization-programs.

The title of the report is ambiguous. One could expect an empirical study of how young Muslims